

Oppstartsnotat for
«Temaplan for religiøse
kulturminner i Øyer
kommune 2021-2025»

Øyer kommune

02.10.2020

Innhold

1. INNLEDNING	2
1.1 Hvorfor en plan?	2
1.2 Planarbeidets formål	2
1.3 Bakgrunn for planarbeidet	2
1.4 Hva er kulturminner?	3
1.5 Lovgrunnlag og nasjonale føringer	3
1.5.1. Lov om kulturminner («Kulturminneloven»)	3
1.5.2. Kulturloven	3
1.5.3. St.mld.nr.16 (2019-2020) «Nye mål i kulturminnepolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold»	3
1.6 Styrende målsettinger og planer	4
1.6.1 Kulturarvstrategi for Oppland 2016–2020:	4
1.6.2 Øyer kommune Kommuneplanens samfunnsdel 2014 - 2025:	4
1.6.3 Kommunedelplan for Kultur og fritid 2016-2025	4
2. INNHOLD I PLANEN	5
2.1 Hovedinnhold	5
2.2 Plantema	5
2.2.1 Religiøse kulturminner.	5
2.2.1 Avgrensninger.....	5
3. PLANPROSESS	5
3.1 Organisering	5
3.2 Medvirkning	6
3.3 Framdrift.....	6
4. KILDER	6

1. INNLEDNING

1.1 Hvorfor en plan?

En av målsetningene i kommuneplanens samfunnsdel for Øyer 2014-2025 er «å ta vare på miljø, kulturminner og kulturlandskapet gjennom bruk.» Øyer kommune fortsetter nå med nytt tema i kommunens kulturminneplan for å få et godt verktøy for å oppnå dette overordnede målet på en planmessig og langsiktig måte. Dette handler om å sikre kulturminner gjennom strategier og tiltak som kan verne og formidle vår kulturarv.

1.2 Planarbeidets formål

Formålet med å utarbeide en temaplan for kulturminner er å styrke kulturminnevernet gjennom å:

- få et formelt grunnlag for å ivareta kulturminnehensyn i kommunens løpende planarbeid og saksbehandling.
- få en bedre oversikt over kommunens kulturminner for å gi et bedre grunnlag for å prioritere.
- gi et bedre grunnlag for å formidle kommunens kulturarv.

1.3 Bakgrunn for planarbeidet

I kommunedelplan for Kultur og fritid 2016-2025 står det at Øyer kommune skal i samarbeid med regionale og nasjonale vernemyndigheter holde oversikt over registrerte kulturminner i kommunen. Kommunen skal jobbe med oppvoksende generasjoners holdning til og kunnskap om kulturarven gjennom barnehage og skole.

Kommunen vedtok sin første kulturminneplan «Temaplan for kulturminner samferdsel 2019-2023» i kommunestyret den 21.11.2019. Kommunen ønsker nå å utarbeide en temaplan for religiøse kulturminner i forbindelse prosjektet «Gudbrandsdalen 2021». Prosjektet er et samarbeid mellom Gudbrandsdalmusea, Gudbrandsdal historielag Dølaringen og Hundorp kultur. Gjennom 2021 skal 1000 års jubileet for kristningen av landet markeres i alle kommunene i Gudbrandsdalen.

1.4 Hva er kulturminner?

I kulturminneloven defineres kulturminner som spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter som det knytter seg historiske hendelser, tro og tradisjon til. Det er denne definisjonen som legges til grunn for den statlige forvaltningen av de materielle kulturminnene. I dette ligger også kulturmiljøer, områder som er formet gjennom menneskelig aktivitet.

I 2007 ratifiserte Norge UNESCO-konvensjonen om den immaterielle kulturarven. Målet med konvensjonen er å beskytte muntlige tradisjoner og uttrykk, utøvende kunst, sosiale skikker, ritualer og høytidsfester, kunnskap og praksis om naturen og universet, og kunnskap om tradisjonelt håndverk.

Selv om den immaterielle kulturarven også er å regne som en del av våre kulturminner, vil de materielle kulturminnene stå i hovedfokus i arbeidet med kulturminneplanen. Det er her behovet er størst for et mer formalisert grunnlag for kommunens forvaltning.

1.5 Lovgrunnlag og nasjonale føringer.

1.5.1. Lov om kulturminner («Kulturminneloven»)

§1 Formål

«Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.»

1.5.2. Kulturloven

§1 Formål

«Lova har til føremål å fastleggja offentlege styresmakters ansvar for å fremja og leggja til rette for eit breitt spekter av kulturverksemd, slik at alle kan få høve til å delta i kulturaktivitetar og oppleva eit mangfald av kulturuttrykk.»

Herunder § 2

b) verna om, fremja innsikt i og vidareføra kulturarv."

1.5.3. St.mld.nr.16 (2019-2020) «Nye mål i kulturminnepolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold»

Kulturmiljø er et felles gode og en viktig samfunnsressurs som kan bidra til både miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft.

De nasjonale målene er som følger:

- Alle skal ha mulighet til å engasjere seg og ta ansvar for kulturmiljø.
- Kulturmiljø skal bidra til bærekraftig utvikling gjennom helhetlig samfunnsplanlegging.
- Et mangfold av kulturmiljø skal tas vare på som grunnlag for kunnskap, opplevelse og bruk.

1.6 Styrende målsettinger og planer

1.6.1 Kulturarvstrategi for Oppland 2016–2020:

Overordnet mål: Kulturarven i Oppland skal være sikret for fremtidige generasjoner. Den skal gi oss identitet og tilhørighet, være høyt verdsatt, og brukes som grunnlag for opplevelser og verdiskaping.

1.6.2 Øyer kommune Kommuneplanens samfunnsdel 2014 - 2025:

I delen om kulturarv, ressursforvaltning og miljø har kommunen som mål å ta vare på miljø, kulturminner og kulturlandskapet gjennom bruk, ved hjelp av disse strategiene:

- Øke kunnskapen om miljøarbeid hos barn og unge.
- Samhandling mellom jord- og skogbruk og opplevelsesnæring.
- Gjøre friluftsområder og kulturminner mer tilgjengelige gjennom bevisst folkehelsearbeid.

Kommunen har som mål at Øyer har levende lokalsamfunn hvor vi:

- Legger til rette for utvikling og aktivitet gjennom satsing på kultur og møteplasser.
- Stimulerer frivillige lag og foreninger til å utvikle kultur- og aktivitetstilbudet.

1.6.3 Kommunedelplan for Kultur og fritid 2016-2025

«Øyer kommune skal i samarbeid med regionale og nasjonale vernemyndigheter holde oversikt over registrerte kulturminner i kommunen. Øyer kommune skal stimulere til aktiv bruk av kulturlandskapet gjennom seterdrift og tilgang til høsting av naturressurser. Fjelllets verdi som kulturarv framheves. Øyer kommune skal jobbe med oppvoksende generasjoners holdning til og kunnskap om kulturarven gjennom barnehage og skole. Bevissthet om kulturarvens betydning for kommunens utviklingsmuligheter og samfunnsmessige ståsted skal være en del av opplæringsløpet.»

2. INNHOLD I PLANEN

2.1 Hovedinnhold

«Temaplan for religiøse kulturminner 2021-2025» vil inneholde:

1. Innledning med beskrivelse av planprosess.
2. Historie som trekker de store linjene i plantemaet.
3. Presentasjon av kulturminner som Øyer kommune vil prioritere vern og formidling av.
4. Handlingsdel, med tiltak og prioriteringer.
5. Kartleggingsdel, med oversikt over registrerte kulturminner i Øyer kommune.

2.2 Plantema

2.2.1 Religiøse kulturminner.

Til alle tider har menneskene hatt behov for å sette tilværelsen inn i et rammeverk, gi den et system og finne en sammenheng. Det er lagt ned store ressurser for å blidgjøre guddommer og få maktene over på sin side. Kult eller religiøs aktivitet har foregått i mange sammenhenger og på flere nivåer. Religiøse kulturminner innebærer ikke bare hva man umiddelbart tenker på - kirker, kapell, katedraler - bygninger som det bare i Europa fins over en halv million av, men også pilegrimsleder, offersteder, gravplasser, merkesteiner osv. Vi ønsker å løfte fram disse kulturminnene i forbindelse med «Gudbrandsdalen 2021».

2.2.1 Avgrensninger

I planarbeidet prioriteres 15-20 kulturminner innenfor temaet.

3. PLANPROSESS

3.1 Organisering

Tjenesteutvalget er styringsgruppe for planarbeidet og vil legge forslaget til temaplan ut på høring. Kommunestyret er eier av planen og skal gjøre det endelige vedtaket.

Administrativt utarbeides kulturminneplanen av tjenesteenhet Kultur og fellestjenester. Veiledning gis av Innlandet fylkeskommune.

3.2 Medvirkning

Planen utarbeides i samarbeid med Øyer-Tretten historielag og Øyer og Tretten kirkelige råd. Planen legges ut til offentlig ettersyn.

3.3 Framdrift

Det legges opp til at temaplanen skal behandles etter reglene i plan- og bygningsloven. Dette innebærer at planprosessen deles inn i følgende faser:

- Sept-okt: Utarbeidelse av forslag til oppstartsnotat.
- Okt-nov: Politisk behandling av planoppstart og vedtak om oppstart av planarbeidet. Oppstartsnotatet legges ut til offentlig ettersyn.
- Des-mars 2021: Kartlegging
- Mars-mai 2021: Utarbeidelse av planforslag

2021:

- 3. kvartal: Første gangs behandling av planforslaget i Tjenesteutvalget
- 3. kvartal: Offentlig ettersyn av planforslaget
- 3. kvartal: Bearbeiding av planforslaget basert på innspill
- 4. kvartal: Andre gangs behandling av planforslaget i Tjenesteutvalget
- 4. kvartal: Endelig behandling i kommunestyret

4. KILDER

- Kommuneplanens samfunnsdel 2014-2025
- Kommunedelplan for Kultur og fritid 2016-2025
- St.mld 16.(2019-2020) Nye mål i kulturminnepolitikken – Engasjement, bærekraft og mangfold
- Relevant lovverket
- Kulturarvstrategi for Oppland 2015–2020